

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וארא

(חלק טז שיחה ה)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וארבע לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וארא, כו טבת — ג' שבט, ה'תשפ"ד (א)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2024
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וארא ה

ורבי עקיבא מחדש יותר מזה, שהמכה פגעה גם ב„חומר היוליי“ של הדבר, שהוא פשוט, מופשט (מציור) ארבעת היסודות – ונמצא שכל מכה היתה „של חמש“, בארבעת היסודות וב„חומר היוליי“.

ב. כוונת המכות היתה, כשמן, להכות ולשבור את מצרים. ומזה מובן בנוגע לענין הנ"ל, חדירת המכות בדברים המוכים:

(א) לפי שתי הדעות, לא היתה המכה רק ב„גילוי“ (בדבר כפי שהוא נראה וניכר), אלא גם ב„העלם“ ובעצם הדבר; (ב) שתי הדעות הנ"ל – אם היה זה (גם) בחומר ההיולי, או רק בחומר כפי שיש לו כבר ציור (של ארבעת היסודות) – תלויות בשיעור שבו נגעה וחדרה טומאת מצרים בדבר⁴, ובהתאם

א. בנוגע למכות שהביא הקב"ה על מצרים, מצינו פלוגתא בין רבי אליעזר ורבי עקיבא²: „רבי אליעזר אומר . . כל מכה . . היתה של ארבע מכות כו' רבי עקיבא אומר . . של חמש מכות כו'“.

מהו תוכן שתי הדעות „של ארבע“ ו„של חמש“?

מבואר על כך בכלבו³ בשם „בעל המלמד“ שהפלוגתא היא:

לדעת רבי אליעזר, המכות חדרו בכל ארבעת היסודות של כל דבר³ שבו היו המכות. כלומר, המכה לא פגעה בדבר רק כפי שהוא מורכב כבר מכל ארבעת היסודות, אלא הגיעה בעומק יותר, גם בעצם של כל אחד מהיסודות שבדבר – ולכן כל מכה היתה „של ארבע“.

ולדוגמא: במכת דם לא הוכו רק המים כפי שהם נראים כמציאות של מים, אלא גם האש הרוח והעפר שבמים.

(1) הגדה של פסח. ממכילתא בשלח יד, לא. מדרש תהלים מזמור עח. ובשמו"ר (פכ"ג, ט) הובאה רק דעת רבי אליעזר.

(2) בנוגע לדעת רבי יוסי הגלילי שהובאה שם לפני² – ראה לקמן בפנים ס"ה ובהערה 21. (3) בפירוש ההגדה. הובא ג"כ בארחות חיים (פירוש ההגדה), אבודרהם (סדר ההגדה ופירושה), ועוד. וכ"ה בריטב"א להגש"פ (והובא בעקידה פ' בשלח שער מ'). רשב"ץ (מאמר חמץ. פירוש ההגדה). ועוד. וראה הערה 4.

(3*) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ד. מו"נ ח"א פע"ב ובכ"מ שם.

(4) כ"ה בריטב"א שם (מכת ההיולי הוא יסוד הכולל). ובא"ח וכלבו (ועד"ז באבודרהם) שם „יסוד הגלגלים שהוא יסוד חמישי“. וברשב"ץ: היסוד החמישי הוא הגלגל השתיית היסודות. [ולהעיר מד"ה החודש הי"ש"ת פ"ב, דבהמכות כו' הי' שינוי לא רק בהיש כ"א בהכח האלקי, עיי"ש]. בעקידה שם פליג על שיטה זו (כי „ההיולי הוא משותף ושוה אצל כל הצורות כו'“), ומפרש שר"ע חושב גם „טבע המורכב וצורתו“ (וראה גם אברבנאל (בזבח פסח)) – משא"כ לשאר הדעות צ"ע למה לא חשיב מכה בהדבר בגמרו – בהרכבו וצורתו.

(5) ועד" שמשכירי הגאון הרגצ'ובי שיש איסורים שהם רק בצורת (תואר) דבר הנאסר ויש – שהם גם בחומר שלו (ראה מפצ"פ פ"א) וראה לקמן בפנים.

מותר בהנאה, כי בחומר ועצם הדבר (השייכים להנאה) אין כל רע].

אמנם, כיון שגם הקשר של הנאה (ואיסורה) אל הדבר הוא ע"י השימוש בו, הנעשה דוקא כאשר החומר הוא בצורה מסוימת, הרי זה גופא הוכחה, שקשר זה אל הדבר הוא כפי שיש לו כבר ציור.

אך בחמץ יש איסור נוסף, שלא ימצא ברשותו של ישראל, אפילו ללא כל שימוש בחמץ – היינו, שהאיסור חדר לחומר ועצם הדבר כפי שהוא מופשט מאיזו צורה שתהיה, ולכן עצם המציאות של החמץ ברשותו – „מצא” – אסורה.⁷

ד. במצות ביעור חמץ מצינו פלוגתא⁸ בין רבי יהודה לחכמים: רבי יהודה אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה, וחכמים אומרים אף מפרר וזורה לרוח או מטיל לים.

והרוגצובי⁹ מסביר את טעם הפלוגתא: לדעת רבי יהודה יש להשבית את עצם המציאות של החמץ, וממילא צריך האדם לשורפו, כי אם

לשיעור זה באו המכות, כדי לבטל טומאה זו.

ג. הענין הנ"ל – מה שטומאת מצרים הגיעה עד עצם מציאות הדברים, והפלוגתא הנ"ל בכך – משתקף, ככל עניני האגדה (ופנימיות התורה), גם בנגלה דתורה, ואף בהלכה – בתוכן ואופן האיסור של חמץ (שהוא מסובב מטומאת מצרים):

איסור החמץ אינו רק באכילה והנאה, אלא גם בכל יראה ובל ימצא (וכתוצאה מאיסור זה באים החיוב והמצוה דביעור חמץ).

והחילוק בין שלושה ענינים אלו (איסור אכילה, איסור הנאה, ובל יראה ובל ימצא (וביעור)) הוא:

שייכותה של אכילה (ואיסורה) אל הדבר הנאכל היא אל ה„צורה” שלו, היינו, כפי שהדבר הנאכל מצויר בציור גמור (הגורם לו להיות ראוי לאכילה), ולא אל ה„חומר” כפי שהוא בפני עצמו, אל עצם המציאות של דבר המאכל; ואילו ההנאה מהדבר (ואיסורה) קשורה (גם) לעצם הדבר.

[וזהו אחד הביאורים לכך שיכול דבר להיות אסור באכילה ומותר בהנאה – דלכאורה: אם יש בדבר רע ואיסור, איך הותר ליהנות מדבר אסור?

אלא הביאור בזה הוא, כנ"ל: איסור אכילה פירושו שהרע נמצא רק בצורת הדבר וחיצוניותו (– במה שגורם לו להיות ראוי לאכילה), ולכן הדבר

7) להעיר מהצד השווה דחמץ וע"ז, דשניהם מצוה לבערם, אסורים במשהו ועוד (ומאן דאכיל חמץ בפסח כמאן דפלח לעכו"ם – זח"ב קפב, א) – ראה תו"ש חיי"ט מילואים סימן כ, ושי"ן.

וראה שו"ת הרדב"ז (ח"ג סי' תתקעז). הובא בשמחת הרגל להחיד"א „לימוד א"י”, שהטעם שהחמירה תורה בחמץ יותר משאר כל איסורים (גם ע"ז) הוא מפני שחמץ בפסח רמז ליציה"ר, עיי"ש (ובשמחת הרגל שם). ובטעה"צ שלו מצוה קו.

8) משנה פסחים רפ"ב. ושי"ן.

9) צפע"ג עה"ת בחקותי כו, ו. מפענח צפונות שם ס"ט, ושי"ן. וראה לקו"ש ח"ז ע' 189. לקמן ע' 134 ואילך.

6) ראה עוד ביאור (באופן אחר) – שיחת ש"פ אחרי תשל"ו. לקו"ש ח"ז ע' 299.

ה. בדוגמת שני האופנים בביעור חמץ, בנוגע לעצם (מציאות) החמץ – אם התורה אסרה את עצם המציאות (כפי שהוא מופשט מכל צורה שהיא), או רק את המציאות כפי שהיא קשורה ב„תואר“ (היות הדבר ראוי להנאה כו') – מצינו שני אופנים גם באיסור הנאה גופא (המורה, כנ"ל, שהרע הוא בעומק יותר מאשר בתואר הדבר):

א) הנאה המביאה „לידי שום אכילה“¹², כי „סתם הנאות לידי אכילה הם באות שלוקח בדמים דבר מאכל“¹² – ובמובן רחב יותר, הדבר כולל כל הנאה שיש לאדם ממנה ריוח ותועלת¹³ (וממילא הדבר „מביא לידי שום אכילה .. שלוקח בדמים דבר מאכל“¹²).

ב) השתמשות שאין לאדם שום תועלת וריוח ממנה – לדוגמא: 90 להאכיל דבר איסור לכלבי הפקר – אשר בזה אין מקום לומר שההנאה מביאה לידי אכילה.

בירושלמי¹⁴ יש פלוגתא בדין האכלת חמץ לכלבי הפקר: לחד מאן-

יהיה „מפרר וזורה לרוח כו“ בלבד, עדיין ישאר עצם מציאות החמץ; משא"כ לדעת חכמים די בניטול והשבת „תואר“ החמץ – ביטול האפשרות שיוכל אדם לאכול או ליהנות מהחמץ – וזה נעשה גם כשהוא „מפרר וזורה לרוח כו“.

ומובן, ש„שיעור“ ההשבתה גופא תלוי בשאלה עד כמה חודר איסור החמץ בדבר האיסור: אם האיסור חודר ומגיע גם בעצם המציאות, אזי ההשבתה צריכה להיות עד כדי כך שעצם מציאות החמץ תתבטל; אבל אם האיסור נוגע רק בתואר וצורה – די בהשבת (הצורה –) האפשרות לאכילה והנאה, ואין צורך להשבת את העצם, כי בו אין איסור¹⁰.

ויש לומר, ששתי דעות אלו הן כהתאם לשתי השיטות דרבי אליעזר ורבי עקיבא בענין המכות:

דברי רבי אליעזר, ש„כל מכה כו' של ארבע מכות“ – שהמכות היו רק בדבר כפי שכבר יש בו ציור של ארבעה יסודות – הם כשיטת חכמים „אף מפרר וזורה לרוח כו“, שיש לבער רק את מציאות החמץ כפי שהיא קשורה בתואר (ובצורה) של החמץ (האפשרות לאכילה והנאה); ודעת רבי עקיבא, ש„כל מכה כו' של חמש מכות“ – שהמכות היו גם בחומר ההיולי – היא משום דסבירא ליה¹¹ (כשיטת רבי יהודה) ש„אין ביעור חמץ אלא שריפה“.

(12) לשון רש"י – פסחים כא, ב ד"ה לא יאכל [בדעת חזקי' (שיליף איסור הנאה בחמץ מ„לא יאכל חמץ לא יהא בו היתר אכילה“). וראה שד"ח (כללים מערכת כ"ף כלל קיט ד"ה ואנא בסופו) שגם לרב אבהו (ד„לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע“), גדר ההנאה שאסרה תורה הוא „שלא יהא בו היתר אכילה“*. אבל להעיר מסהמ"צ להרמב"ם מל"ת קפו. חינוך מצוה קיג. ואכ"מ].

(13) ראה מהר"ם חלואה לפסחים כא, ב.

(14) פסחים רפ"ב.

(* שלכן צריך לימוד מיוחד לאסור להאכיל חמץ לכלבי הפקר. כדלקמן בפנים.

(10) וראה מפצ"פ שם, שזהו ג"כ הביאור לפלוגתת ר"י ור"ש (פסחים כח, סע"א ואילך) בחמץ שעבר עליו הפסח.

(11) פסחים ה, ריש ע"ב.

אבל אם האיסור שורה על עצם הדבר (כפי שאין לו כל שייכות לתואר וצירור) – אזי איסור ההנאה הוא איסור מצד עצמו הכולל כל אופן של השתמשות, גם כזה שאינו „מביא לידי שום אכילה“.

[ועפ"ז יש לומר שהטעם לדברי רבי יוסי הגלילי (שדעתו הובאה במכילתא²⁰ בסמוך וקודם לשתי הדעות של רבי עקיבא ורבי אליעזר) „מנין . . שלקו המצרים במצרים (רק²¹) עשר מכות ועל הים לקו חמשים מכות וכו“ הוא, כי לשיטתו²² חמץ מותר בהנאה²³, וזה מוכיח, כנ"ל, שאיסור חמץ הוא רק בתואר הדבר²⁴ – ובנוגע לטומאת מצרים הרי זה מורה שלא פגעה אלא בתואר וחיצוניות הדברים – וממילא כל מכה היתה רק במציאות הדברים

דאמר הדבר מותר¹⁵, ולדעה אחרת, הכתוב¹⁶, „ולא יאכל חמץ“ ריבה ואסר גם (השתמשות של) האכלת חמץ לכלבי הפקר.

ויש לומר, שגם פלוגתא זו תלויה בשאלה הנ"ל (עד כמה חדר איסור חמץ¹⁷ בחומר ועצם הדבר)¹⁸:

אם האיסור שורה על עצם הדבר רק עד כמה שיש לו שייכות לתואר וצירור – אזי איסור ההנאה (הקשור בעצם הדבר, כנ"ל) מוגבל רק להנאות אלו שיש להן שייכות לאיסור אכילה („מביא לידי שום אכילה“)¹⁹;

(15) וכבר האריכו (נ"כ הירושלמי שם, ועוד) בדעת רש"י (פסחים ה, ריש ע"ב ד"ה ש"מ): יאכילנו לכלבים. ובגליוני הש"ס (להר"י ענגל) פסחים (כא, א) מביא מספר הפרנס ס" נב: ואם מצא . . מיני איסורי חמץ . . ואסור בהנאה ולכלב תשליכו אותו. וראה פרמ"ג (אשל אברהם) או"ח סתמ"ח סק"ט.

(16) בא יג, ג.

(17) ראה מקור חיים או"ח שם סק"י – דאיסור זה הוא רק בחמץ ולא בשאר איסורי הנאה (וראה גם ביאורי הגר"א או"ח שם. פרמ"ג הנ"ל).

אבל רוב הפוסקים ס"ל דאיסור זה הוא גם בשאר איסורי הנאה (ראה שד"ח כללים מערכת אל"ף כלל רכג. פאת השדה כללים שם כלל לח. וש"נ. וכ"ה בשו"ע אדה"ז שם סתמ"ז קו"א סק"ב). ולהעיר, שלדעת כמה הטעם הוא רק משום דבעי קבורה (ולא מצד עצם איסור הנאה) – ראה שד"ח שם.

(18) אבל מובן שיש לחלק בין פלוגתא זו להפלוגתא בביעור חמץ – כי כללות איסור הנאה אינו בעצם מציאות הדבר כמו ב"י וב"י וביעור, וכנ"ל בפנים.

וראה שו"ע או"ח ר"ס תמה (ושו"ע אדה"ז שם סעיף ז, ז) שהלכה כחכמים דמפרר וזורה לרוח כו', ובס"י תמח ס"ו (ושו"ע אדה"ז סתמ"ג ס"ג. תמה ס"ה. תמח בסופו) נפסקה ההלכה דאיסור האכיל חמצו לבהמות של הפקר.

(19) ואף שחמץ אסור בב"י וב"י (שמורה

91

שהאיסור הוא בעצם המציאות כנ"ל) – יש לומר, שלדיעה זו האיסור דב"י וב"י הוא רק סייג (מה"ת*) שלא יבא לאכלו, כמ"ש הר"ן ריש פסחים. פרמ"ג פתיחה להל' פסח ח"א פ"א אות ט'.

(20) נסמן לעיל הערה 1. וכ"ה בשאר מקומות שבהערה הנ"ל.

(21) ע"פ המבואר בפנים יומתק הלשון „רבי אליעזר אומר כו“ (דמשמע שחולק על ריה"ג) – אף שאינו מוכרח (ראה זבח פסח. הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים (קה"ת תשל"ג ושלח"א) ע' כז).

(22) פסחים כג, א. וש"נ.

(23) אבל להעיר, שבשמו"ר (ציוין לעיל הערה 1) גריס „ר' יהושע“, ודעת ר' יהושע היא דחמץ אסור בהנאה (ראה מלא הרועים ע' חמץ בהנאה אות כא).

(24) ואיסור ב"י כו' – ראה לעיל הערה 19.

(* כמה דוגמאות לזה – ראה לקח טוב (להר"י ענגל) כלל ח שד"ח כללים מערכת אל"ף כלל קכא פאת השדה כללים שם כלל לו.

כפי שהם כבר מורכבים מארבעת היסודות].
 ו. ע"פ האמור לעיל (ס"ב) שהפלוגתא דרבי אליעזר ורבי עקיבא תלויה במדה שבה חדרה טומאת מצרים את ארץ מצרים ואת אשר בה, יש לבאר את טעם המדרשות החלוקות בנוגע לארבע הגליות:

ברוב המקומות²⁵ אין גלות מצרים נמנית בין ארבע המלכיות והגלויות, ומבואר הטעם על כך²⁶, כי ענין גלות זו, "שקול ככולם ויותר מהם". ולכן לא הוזכר בכללם כי הוא בחינה גדולה מכולם"; לאידך, מצינו בכמה מקומות²⁷ שמצרים נמנתה בין ארבע המלכיות והגלויות (וכראשונה מביניהן).

ויש לומר, שגם שתי שיטות אלו תלויות בחילוק הנ"ל – עד כמה חדרה טומאת מצרים בארץ מצרים.

והביאור בזה:

הטעם לכך שמצרים לא נמנתה

ומאמרי רז"ל אלו שבהם מצרים נזכרת בין (ארבע) המלכיות, הם למאן דאמר שמצרים היא כנגד בחינת החכמה³¹; ואע"פ שגם לדעה זו מצרים היא שורש כל הגלויות³² – הרי זהו שורש הכולל את כל הגלויות³³; ולדעה זו, קליפת מצרים פגעה רק בחומר שיש לו כבר הציור של ארבעת היסודות.

ז. ענין הגלות ויציאת מצרים ישנו גם בעבודה רוחנית: "מצרים" הוא מלשון מיצרים וגבולים; "גלות מצרים" פירושה, שעבודתו של יהודי

(28) ע"פ שער דרושי אבי"ע בתחילתו. מאו"א אות ד' סכ"ד. הובאו בלקו"ת במדבר ה, רע"ב.

(29) ע"פ שם (בהמשך הפרק).

(30) ראה אוה"ת שם: ובוהר נז' שהם ד' יסודות ארמ"ע והכל ענין אחד.

(31) ראה מדרש הנעלם ולקו"ת שצויינו בהערה 27.

(32) שלכן כל המלכיות נק' ע"ש מצרים (כ"ר פט"ז, ד).

ולהעיר מאוה"ת שם, "שר של מצרים ושל בבל", וכן באוה"ת בראשית (כרך ג' – תקס, ב), "ברכות בראשית פט"ז פי" ג"כ ענין ד' נהרות על מצרים בבל כו". וראה ש' המצות להאריז"ל פ' ראה. זהו הרקיע לזח"ב רנה, א.

(33) להעיר מב' הביאורים ברד"ה קול דודי תש"ט בענין כל המלכיות נק' ע"ש מצרים.

(25) ראה לדוגמא: בר"פ כ"ב, ד. פט"ז, ד. פמ"ד, טו. שם, יז. ויק"ר ס"פ שמיני.

(26) ל"ת להאריז"ל ר"פ תצא. ס' הליקוטים שם.

(27) מגילה (כט, א – בעין יעקב. וראה דק"ס שם): גלו למצרים כו' לעילם כו' לבבל* כו' לאדם.

וראה זח"א (פא, ב). קכה, סע"א (במדרש הנעלם). וראה רש"י בראשית ב, יא) דנהר הראשון מד' נהרות, "פישון" (בראשית שם) שייך למצרים. וראה לקו"ת ס"פ צו. אוה"ת פרשתנו (כרך ז) ע' ב'תרז' "גלו ישראל לשם ד' גליות והראשון הי' גלות מצרים כו". ועוד.

(* בירוש' תענית (פ"א סה"א) מקדים בבל לעילם (ומוסיף יון). וראה דק"ס מגילה שם.

יש לה גבול, שהיא נעשית במדידה והגבלה, ו"יציאת מצרים" היא יציאתו בעבודתו מכל המדידות וההגבלות (גם מההגבלות של הנפש האלקית).

וזהו תוכן הפלוגתא בין רבי אליעזר ורבי עקיבא אם המכות היו רק בארבעת היסודות או גם בחומר ההיולי – ברוחניות: אם העבודה דיציאת מצרים נדרשת רק בעשר כחות הנפש, המתחלקים לארבעה סוגים (כנגד ארבע אותיות שם הוי"ה^{33*})

– (א) עבודה בפועל במחשבה דיבור ומעשה (מלכות), (ב) במדות (זעיר אנפין), (ג) בשכל (בינה), (ד) במסירת־נפש (חכמה) –

או גם ביחידה שבנפש (שהיא בדוגמת חומר היולי^{29*}):

לדעת רבי אליעזר „כל מכה כו' של ארבע מכות” – נדרשת עבודה של יציאת מצרים בכל ארבעת סוגי כוחות הנפש, ויש לצאת מההגבלות של כל אחד מהם:

האופן התחתון ביותר הוא המדידה וההגבלה במלחמת היצר, המביאות את האדם לעבור עבירה רח"ל במעשה (ובדבור ובמחשבה³⁴) בפועל, ועל־כל־פנים באיסורים שכדי להמנע מהם נדרשת מלחמה גדולה ועצומה³⁵ וכו'.

ו"מצרים" בדקות יותר – שאע"פ שהאדם נזהר בתכלית מלעבור על־דבר איסור (ואפילו על דקדוק קל של דברי סופרים), הנהגתו (בעניני

93

ואף אם אמנם יוצא הוא מהמדידות וההגבלות של העולם שסביבו – עדיין עלול הוא להיות קשור ואסור בהגבלות מציאותו הוא, כך שעבודתו נעשית רק ע"פ טעם ודעת, ובקריירות שכלו.

והדרגא הנעלית ביותר שבה עדיין יש הכרח בעבודה דיציאת מצרים, לדעת רבי אליעזר, היא – בעבודה של מסירת־נפש (חכמה שבנפש); יתכן שיהיה האדם עובד ה' למעלה מטעם ודעת, אבל עדיין במדידה והגבלה;

על־דדן סיפור כ"ק מורי וחמי אדמו"ר אודות פלוני שבקריאת שמע האריך ב"אחד", התבונן ב"אחד", ואחר כך אמר, שהתבוננותו נמשכה „כמעט דקה” („באלד איינע מינוטע”); הוא התעמק בהתבוננות ב"אחד" שענינה הוא מסירת־נפש, ובה בשעה היה יכול להביט בשעון ולמנות את הרגעים שבהם עמד בתנועה של מסירת־נפש.

או בדקות יותר: עדיין יש לו הרגש שהוא נוהג במסירת־נפש, וזה מורה שעדיין לא יצא לגמרי מהמדידות וההגבלות של מציאותו.³⁷

(33*) אגה"ת פ"ד, ובכ"מ.

(34) כי המהרהר ברצון נקי רשע באותה שעה

כו' (תניא ספי"ב).

(35) ראה תניא פ"ל.

(36) ראה סה"מ תש"ח (ע' 273) ובכ"מ –

בההפך בין מוחין ומדות.

(37) ראה המשך תערי"ב פרק ריד.

ד, "מכפירים יחידתי"⁴³, העבודה של תיקון עצם הנפש⁴⁴.

אמנם, מצד זה גופא נעשה עילוי בקצה ההפוך – שעי"ז דוקא מתקיימת יציאת מצרים גם בדרגא זו, יציאה מהמדידות וההגבלות העלולות להיות גם על עצם הנפש – עי"ז שהאדם מגיע עד לעצם הנפש האלקית⁴⁵ שאין לה שום הגבלות⁴⁶,

וזה מביא ליציאת מצרים בכל הדרגות, עד לגמר היציאה – יציאת "מצרים" ממצרי הגלות הזו האחרון בגשמיות, כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות⁴⁷.

(משיחות ליל ב' דפסח)

תשי"ד, אהש"פ תשח"י

43) נתבאר בלקו"ת ראה כה, א ואילך.

44) להעיר מהידוע בענין מאמר ריב"ז (ברכות כה, ב) איני יודע באיזה דרך מוליכין אותי, שזהו מפני שלא ידע אם עובד ה' גם מצד עצם נפשו כו'.

45) להעיר מהידוע (שע"ת חינוך פמ"ח) במעלת, בכל מאדך" דבע"ת לגבי צדיקים.

46) להעיר מד"ה אור ליד הש"ת רפ"ו, דבהתקשרות עצמי דנפח"א א"צ בדיקה כו', ע"ש.

47) מיכה ז, טו.

ת. ועל זה מוסיף רבי עקיבא ומחדש, ש"כל מכה כו' של חמש מכות":

(רבי) אליעזר הוא על שם "אלקי אבי בעזרי"³⁸, הוא היה בן הורקנוס³⁹ ובן אברהם יצחק ויעקב⁴⁰, והיה לו עזר מ"אלקי אבי", ולכן לא התקבל בדעתו שדבר-מה יכול לפגוע ב"עצם" של יהודי, שהרי אפילו בשעת החטא "היתה באמנה אתו"⁴¹.

אבל רבי עקיבא היה בן גרים⁴², ולכן כלל בדבריו הוראה גם לאלו שעדיין יש צורך להביאם תחת כנפי השכינה; ובדקות יותר – זוהי העבודה

38) יתרו יח, ד. וראה פסיקתא פ' פרה ובבמדב"ר פ' חוקת (פי"ט, ז) * שאמר הק' למשה חייך שיצא מחלציד שנאמר ושם האחד אליעזר. והאריך בזה במבוא הרד"ל לפדר"א.

39) שהוא סתם ר"א – ראה סה"ד בערכו, ובמבוא הרד"ל לפדר"א אם הי' כהן, לוי כו'.

40) ראה בכורים פ"א מ"ד. תשובות הרמב"ם (ירושלים תש"כ) כרך ב' סי' רצג.

41) תניא ספכ"ד (לא, א).

42) ראה סה"ד בערכו.

* וכ"ה בפסיקתא דר"כ שם ובתנחומא חוקת ח.

